

SAŽET PRIKAZ ČINJENIČNOG STANJA

„Pet optuženih dolaze iz iste porodice. Porodica je bila vlasnik karavan parka i vrbovali su ranjive osobe lažnim obećanjima da će biti plaćeni za svoj rad, da će imati hranu i smještaj. Žrtve su vrbovane zbog svoje ranjivosti; većina njih su bili beskućnici, nisu imali prijatelje i bili su ovisnici o alkoholu. Neke žrtve su imale probleme mentalnog zdravlja. Sve su bile na neki način ranjive. Optuženi su prisiljavali žrtve da rade za porodični biznis kao fizički radnici. Sud je opisao situaciju u kojoj su se žrtve nalazile na sljedeći način:

„...ti muškarci su obično primali oko 10 funti dnevno, što je bila njihova dnevnicica, i ponekad 5 funti ili s vremena na vrijeme 20 funti dnevno, ali zato nisu dobivali ništa za ostale dane. Svaki dan su radili veliki broj sati, ponekad sedam dana sedmično. Od njih se očekivalo da rade pod vrlo lošim uvjetima bez odgovarajuće opreme i odjeće. Smještaj je bio daleko ispod standarda, ponekad nisu imali ni grijanje, čak ni pitku vodu. S vremena na vrijeme su bili izlagani nasilju ili prijetnjama nasiljem, kao i verbalnim napadima. Ako nisu shvatali instrukcije ili ako nisu pravilno obavili posao, nekoliko njih je bilo šamarano i udarano šakama te izloženo drugom fizičkom zlostavljanju ako se smatralo da su neposlušni ili ako bi se napili. Nekima je rečeno da nikad neće moći otići i prijetilo im se fizičkom odmazdom ako bi pokušali otići.

Nekoliko njih je „potajno umaklo“, neki se nisu nikad vratili, a neke su članovi porodice pronašli i vratili na posao. Mnogi koji su svjedočili na sudu su smatrali da ne trebaju otići, ponekad zbog prijetnji nasiljem, a ponekad i zbog toga što bi bili beskućnici i siromašni ako bi otišli. Od njih su članovi porodice oduzeli i kod sebe držali određene dokumente o socijalnim davanjima. Uzimali su naknade u njihovo ime, ali su ih rijetko njima davali. Na taj način su sticali znatna sredstva povrh zarade od rada jeftine, degradirane, ranjive, zastrašene i ponekad fizički napadnute radne snage. Jedna manifestacija tog nivoa kontrole je bila činjenica da su mnogi eksploatisani radnici bili suštinski lišeni volje za odlaskom, dok su drugi bili previše demoralisani da bi zahtijevali da odu, a ostali su smatrali da im svijet izvan toga ništa bolje ne nudi.“

[Apelacioni sud Engleske i Velsa (EWCA); 1165-ti predmet Krivičnog odjeljenja u 2013. godini; stav 12.]

Žrtve su bile izolirane od društvene zajednice, morale su brijati glavu i kad god su imale povrede na tijelu nije im bilo dozvoljeno da se obrate ljekaru za pomoć. Jedna žrtva je propala kroz krov garaže i optuženi žrtvi nisu dozvolili da ode u bolnicu ili drugdje doktoru. Na kraju, žrtva nije mogla stati na noge i tek tad je odvedena u bolnicu. Optuženi su rekli žrtvi da požuri i žrtva je bila prisiljena da sama napusti bolnicu prije vremena. Žrtva je bila primorana da se vrati na posao u roku od tri dana.

Jedna žrtva je znatno promijenila svoj iskaz u odnosu na izjavu koju je prvi put dala policiji. U pvoj izjavi je ta žrtva opisala optužene kao osobe koje su o njemu brižljivo vodile računa kako bi mu pomogle da se izliječi od alkoholizma. Nazvao ih je svojim „najboljim prijateljima“ i „surogat roditeljima“. (...) Izjavio je da su ga optuženi držali pod kontrolom, ali da su ga tretirali na pošten način i da nije bilo nasilja, osim šamaranja u šali. U opisu ovog razgovora, sud je primijetio da je žrtva bila „očigledno zastrašena“ od strane dva optuženika. (...) Prilikom drugog razgovora, ista žrtva je pružila dokaze o nasilju, izolaciji, nemogućnosti korištenja zdravstvenih usluga, neplaćanju i prisilnom radu, što je bilo u skladu sa svjedočenjem drugih žrtava.

Sud nije dovodio u pitanje vjerodostojnost žrtve, uprkos njegovim nekonsistentnim izjavama; za prvu izjavu je smatrano da je data pod prijetnjom i njoj sud nije poklonio vjeru. Optuženi su prisiljavali neke žrtve da vrbuju druge žrtve i da ih drže pod kontrolom. Od jedne žrtve se „očekivalo da laže svim novim radnicima koji su vrbovani i kada bi im se razbile iluzije, oni su ih razuvjeravali i ubjeđivali da će na kraju biti plaćeni. Njegov zadatak je bio da ih uvjeri da trebaju biti 'sretni i zadovoljni'“. Druga žrtva je to ovako opisala: „Postepeno, kako sve duže boravite na lokaciji, oni bi vas počeli cijeliti u smislu da vas zaduže da pratite druge radnike, da ih obavještavate o njima, da ih vratite. Ali, ako niste slušali, samo biste dobili udarac [gornjom stranom

pesnice].” Žrtva se osjećala krivom za nanošenje udaraca drugim žrtvama, ali je znala da bi bila žrtva još težih oblika nasilja da je to odbila uraditi.

Razlika u stilu života optuženih i radnika je bila velika; obavljeni posao je donio veliki prihod porodici Connors koja je živjela luksuzan život u karavanima ili kućama. S druge strane, radnici, čiji je rad doprinio sticanju tog bogatstva i kojima je na početku obećano da će biti redovno plaćani za svoj rad, nisu bili dovoljno plaćeni ili nisu nikako dobivali platu. Sudija je „primijetio razliku između ogromne finansijske koristi za optužene i siromaštva njihovih radnika i smještajnih uvjeta ispod standarda. Njihov status u poređenju sa šefovima je „bio toliko inferioran da se za njihov međusobni odnos, prema uobičajenim standardima, ne može reći da je prijateljski“. Osvrnuo se i na pitanje nasilja, primijetivši da nasilje nije „redovno korišteno“, kao i ograničenu slobodu radnika da napuste posao. Njihova sloboda je „znatno uskraćena“, ali ne u mjeri u kojoj bi uskraćenost predstavljala služnost. Iako ponekad nije bilo dovoljno hrane, nema dokaza o neuhranjenosti i neki radnici su iskreno cijenili šansu da rade, iako je „poniženje usljed nezaposlenosti zamijenjeno degradacijom koja je pratila njihov inferioran položaj, dok su slobode i nezavisnost koji često prate radnopravni status uveliko bili odsutni“.

[Apelacioni sud Engleske i Velsa (EWCA); 1165-ti predmet Krivičnog odjeljenja u 2013. godini; stav 12.]

Velika većina radnika, iako očajna da ima krov nad glavom, shvatila je da su uvjeti izuzetno loši, da su u opasnosti od nasilja i da neće dobiti obećanu zaradu. Bježali su u toku noći ili bi nestajali kada ih niko nije posmatrao.

Glavni dokazi korišteni u ovom predmetu:

- Svjedočenje žrtava, neke žrtve su dale nekonsistentne iskaze.
- Dokazi iz policijske istrage, uključujući i materijalne dokaze kao što su fotografije.

Pitanja za diskusiju

1. Da li smatrate da je u ovom slučaju moguća kvalifikacija djela kao krivičnog djela trgovine ljudima? Koje elemente tog djela prepoznajete?
2. Koja su sredstva korištena da bi se nad žrtvom uspostavila kontrola?
3. Šta mislite koji su najveći izazovi u pogledu kvalifikacije djela kao trgovine ljudima?